Двустепенно обучение по разпознаване, доказване и правна квалификация

Обучението развива специализирани компетентности за разпознаване на сексуалната експлоатация на деца, установяване на престъпните механизми, доказване на отделните деяния и определяне на точната им правна квалификация. Съчетава наказателноправен, криминологичен и психологичен анализ с процесуални подходи, които осигуряват пълноценно участие и защита на пострадалото дете.
Целева група: съдии, прокурори, следователи и разследващи полицаи в групи по 20-25 участници.
Времетраене: всяка степен е тридневна — два полудни и един пълен ден. Всяка включва осем сесии по 90 минути, организирани в четири тематични модула. Обща продължителност на двустепенното обучение: 24 астрономически часа, без почивките и самостоятелната подготовка.
Организация: препоръчва се последователно преминаване през двете степени в устойчив състав на групата. Периодът между тях се използва за работа с електронния самообучител по трафик на хора и решаване на поставена практическа задача. При включване направо във втората степен предварително се установява подготовката на участника чрез диагностичен казус. Препоръчва се обучението да се проведе като надграждащо, за участници с базова квалификация по правосъдие с участие на дете и/или сексуални престъпления или трафик на хора.

Цел на обучението - предоставяни знания и умения
Участниците развиват умения да:

- разграничават сексуалната експлоатация от други сексуални посегателства и да разпознават връзките ѝ с трафика на деца;
- установяват механизмите на въвличане, манипулиране, подчиняване и използване на детето и значението им за квалификацията;
- прилагат относимите престъпни състави при отчитане на възрастта, зависимостта, принудата, експлоатационната цел и представите на извършителя;
- разграничават конкуренцията на състави от действителните съвкупности и да обхващат цялата престъпна дейност;
- изграждат доказателствени стратегии, съобразени с особеностите на пострадалото дете и с наличните свидетелски, веществени, електронни и експертни доказателства;

- организират процесуалното участие на детето с ограничаване на повторното травматизиране и при съблюдаване на правото на защита;
- мотивират решенията по квалификацията, доказването и индивидуализацията на отговорността.

ПЪРВА СТЕПЕН: Разпознаване, основна правна квалификация и работа с пострадалото дете

Модул 1. Сексуалната експлоатация като престъпен механизъм
Понятие и форми на сексуална експлоатация на деца. Разграничаване на сексуално насилие, експлоатация и трафик. Използване на детето за сексуални действия срещу облага, порнографски материали и представления. Етапи на въвличане и експлоатация; роли на организаторите, посредниците и непосредствените извършители. Обещания, подаръци, емоционално обвързване, злоупотреба с доверие, изолация, зависимост и принуда. Семейна и социална среда; отношения на власт и контрол. Привидно съдействие и лоялност към извършителя. Значение на тези обстоятелства за разпознаването и доказването на случая.
Практическа работа: анализ на казус за извличане на индикатори, разграничаване на установени факти от предположения и очертаване на възможните престъпни механизми.
Модул 2. Полови престъпления срещу деца и посегателства в електронна среда
Система на същинските полови престъпления и разграничаване според изпълнителното деяние и защитените отношения. Значение на възрастта, безпомощното състояние, зависимостта, надзора и принудата. Фактическо поведение и правно значение на съгласието. Представи на извършителя за възрастта и състоянието на детето. Установяване на контакт и въвличане чрез информационни и комуникационни технологии. Престъпления, свързани с порнографски материали и представления с участие на деца. Разграничаване на отделните действия по създаване, предоставяне, разпространяване, придобиване и държане на материали. Приложим закон във времето при законодателни изменения.
Практическа работа: серия кратки казуси с промяна на отделен факт — възраст, начин на въздействие, цел или поведение на участник — и обсъждане на отражението му върху квалификацията.
Модул 3. Престъпления, организиращи и улесняващи експлоатацията. Връзки с трафика на хора
Сводничество, предоставяне на помещения, отвличане и други действия, които създават условия за сексуална експлоатация. Трафик на деца с експлоатационна цел и използване на пострадали от трафик. Набиране, транспортиране, укриване и приемане; установяване на експлоатационната цел. Разграничаване на подготвителната дейност от започналото използване на детето. Значение на облагата, контрола и участието на трети лица. Отговорност на различните участници в схемата.
Практическа работа: възстановяване на хронологията на случай и изработване на схема „участник — действие — цел — пострадал — доказателствен източник“. Обсъждат се въпроси, възникнали при предварителната работа с електронния самообучител по трафик на хора.
Модул 4. Пострадалото дете и първоначална доказателствена стратегия
Особености на възприятието, паметта, разказа и процесуалното поведение на детето според възрастта и индивидуалното му развитие. Оценка на обясненията за забавено съобщаване, противоречия, оттегляне на твърдения и продължаващ контакт с извършителя. Подготовка и провеждане на разпита; формулиране на въпроси и избягване на внушения. Установяване на специфични нужди от защита. Представителство при конфликт на интереси. Съчетаване на защитата на детето със събирането и проверката на доказателства. Предназначение на съдебномедицинската, психологичната и психиатричната експертиза; граници на експертната компетентност.
Практическа работа: план за първоначални действия, въпроси за разпит и експертни задачи по общ казус. Степента завършва с индивидуална задача и обратна връзка.

РАБОТА МЕЖДУ ДВЕТЕ СТЕПЕНИ

Участниците работят с подбрано относимо съдържание от **електронния самообучител по трафик на хора**. Подготовката се насочва към експлоатационната цел, механизмите на въвличане и контрол, положението на пострадалия и разграничаването на действията в престъпната схема.
Поставя се писмена задача по усложнен казус за сексуална експлоатация на дете: участникът предлага квалификация, очертава конкуриращите се състави и посочва какви допълнителни факти и доказателства са необходими. Решенията и възникналите въпроси се използват за адаптиране на втората степен.

ВТОРА СТЕПЕН: Квалификация и доказване при фактическа и правна сложност

Модул 1. Конкуренция на състави и привидни съвкупности

Съотношения между същинските полови престъпления и престъпленията, организиращи или улесняващи експлоатацията. Разграничаване на трафик, сводничество, предоставяне на помещения, отвличане и използване за порнографски представления. Специалност, субсидиарност и поглъщане. Значение на обекта на защита, изпълнителното деяние, користната и експлоатационната цел. Проверка дали избраната квалификация обхваща всички правнозначими факти. Работа с противоречиви разрешения в съдебната практика.
Практическа работа: сравнителен анализ на алтернативни квалификации по кратки казуси с аргументиране на приложимия състав и основанията за изключване на останалите.
Модул 2. Действителни съвкупности и усложнена престъпна дейност
Идеална и реална съвкупност при сексуална експлоатация. Разграничаване на отделните престъпления според действията, пострадалите, времето и престъпните решения. Продължавано престъпление, множество пострадали, съучастие и разпределение на роли. Съчетаване на сексуални и експлоатационни престъпления с принуда, телесни увреждания, лишаване от свобода, отвличане, документни и други придружаващи престъпления. Разграничаване на подготвителната и експлоатационната фаза и определяне на отговорността за действията във всяка от тях.
Практическа работа: изграждане на цялостна квалификация на многоепизоден случай с няколко извършители и пострадали; проверка за пропуснати деяния и необосновано дублиране.
Модул 3. Доказване на сложни експлоатационни схеми и работа с експертизи
Доказване на експлоатационната цел, зависимостта, принудата и съзнаването на възрастта и положението на детето. Съпоставяне на показания, комуникация, финансови следи и други доказателствени източници. Електронна кореспонденция, профили, устройства и данни за плащания; установяване на авторство, контекст и връзки между участниците. Трансгранични елементи и необходимост от международно сътрудничество. Формулиране на задачи към комплексни експертизи, анализ на заключенията и основания за допълнителна или повторна експертиза. Установяване на последиците за детето и причинната им връзка с деянията. Разграничаване на психологичната оценка от правната и доказателствената преценка.
Практическа работа: анализ на модел на доказателствена съвкупност и експертно заключение; установяване на празноти, противоречия и необходими последващи действия.
Модул 4. Мотивиране на решенията и индивидуализация на отговорността

Оценка на приноса, умисъла, целите и конкретната обществена опасност на всеки извършител. Значение на продължителността, интензивността и организацията на експлоатацията, отношенията с детето и настъпилите последици. Разграничаване на квалифициращите признаци от обстоятелствата по индивидуализацията и избягване на двойното им отчитане. Обосноваване на решенията при непълни или противоречиви доказателства. Защита на правата и интересите на пострадалото дете в хода на производството.

Практическа работа: заключителна структурирана симулация по комплексен казус. Групите разработват и защитават решения по квалификацията, доказателствените искания и процесуалната защита. Обсъждането завършва с индивидуална задача, оценка на напредъка и обратна връзка.

Методика

Предварително проучване на професионалните потребности, опита и затрудненията на участниците. На тази основа се развива обучителната методика, която включва диагностични задачи; интерактивни визуализирани лекции; серии бързи въпроси; решаване на казуси в малки групи; коментар на съдебни актове и експертни заключения; структурирани симулации; модерирани дискусии и текуща обратна връзка.

Задачите надграждат сложността чрез добавяне на факти, участници, епизоди и доказателствени противоречия. Използват се анонимизирани случаи и специално подготвени учебни материали. Електронният самообучител по трафик на хора подпомага предварителната подготовка, самостоятелната работа и прехода между степените.

Материалите за участниците включват писмени тематични разработки; подбор на относими нормативни разпоредби и съдебни актове; сравнителни таблици за квалификация; казуси и моделирани доказателствени материали; задачи за работа с експертизи; указания за подготовка с електронния самообучител по трафик на хора.

Измерване на резултатите

Напредъкът се установява чрез съпоставими входни и заключителни задачи, решенията на казусите, работата между степените и представянето в симулацията. Оценяват се разпознаването на правнозначимите факти, точността на квалификацията, разграничаването на конкуренция и съвкупност, доказателствената аргументация и съобразяването на защитните потребности на детето. Анонимната обратна връзка отчита приложимостта на усвоеното, затрудненията и потребностите от последваща подготовка.

Профил на лекторите

Поне един изследовател на съдебна практика по наказателни дела за сексуални и експлоатационни престъпления с поне 10-годишен опит в материята и опит в интерактивното обучение на магистрати и разследващи органи; криминолог, юридически или клиничен психолог с експертен и практически опит по случаи на сексуално насилие и експлоатация на деца.

Всяко конкретно обучение се разработва след проучване на обучителните потребности и ресурсите на групата. Съдържанието, казусите и разпределението на акцентите се адаптират към професионалните функции и подготовката на участниците.

15 Септември 2026